

“Hak (c.c) perdelenmiş değildir. Perdeli olan senin gözündür. Çünkü O (c.c) perdelenmiş olsaydı, O’nu (c.c) perdeleyen şeyin O’nu (c.c) örtmesi gerekirdi. O’nu (c.c) örten şey O’nu (c.c) kuşatmış demektir. Bir şeyi kuşatan ise o şeyden (kahir) üstündür. Oysa: “Kulları üzerinde üstün olan O’dur (c.c).” (En’am...)

Bir şeyin Allah’ı (c.c) kuşatıp, perdelemesi muhaldir (düşünülemez). İnsanlar aslında O’nu (c.c) görüyorlar ama bilmiyorlar. Balıklar denizde ama denizin farkında değiller. Allah (c.c) mahcub (bir şeyle perdelenmiş) olsaydı o şey hâşâ O’na (c.c) kahir (üstün) demek olurdu. Oysa Allah (c.c) kulları üzerinde kahirdir. Allah’ın (c.c) kulları üzerinde kahir oluşu mekân hasebine değil, kudret ve yücelik hasebiyledir.

Aziz ve Muhterem kardeşlerim!

İbni Atâullah (k.s) burada diyor ki;

“Allah (c.c) perdelenmiş değildir. Perdeli olan senin gözündür.”

Şimdi şöyle düşünelim, meselâ bir insanın gözünde perde olması sebebiyle güneşi görememesi başka, gözü açık olduğu halde, bulutların kendisini kapattığı güneşi görememesi başkadır. İkisi de aynı güneş ancak birinci misâlde göz perdeli, ikinci misâlde ise göz açık, ancak güneş bulutlarla perdeli.

İşte Hikem-i Atâiyye, tıpkı bu güneş örneğinde olduğu gibi, Allah’ın (c.c) bir şey ile perdelenmesinin mümkün olmadığını, perdenin ancak bizim gözümüzde olduğunu bize anlatıyor. Yani gözümüz perdeli olduğu için biz Allah’ı (c.c) göremiyoruz. Eğer Allah (c.c) bir şey ile perdelenmiş olsaydı, o şey hâşâ Allah’a (c.c) karşı üstün demek olurdu. Böyle bir şey ise mümkün değildir.

Muhterem kardeşlerim!

Bu konuyu Akâid yönü ve seyr-i sülûk yönü olmak üzere iki kısımda sizlere açıklamak istiyorum.

Öncelikle akâid yönüyle ele alırsak Allah (c.c) mekândan ve zamandan münezzehtir. Mekândan münezzehe olan Allah’ı (c.c) bir şey perdelemiş demek, O’na (c.c) bir mekân vasfetmek olur ki, hâşâ bu mümkün değildir. Mekândan münezzehe olan Allah’ı (c.c) bir şeyin perdelemesi, (perdeleyenin perdelenene üstün olması düsturunca) mümkün değildir. Bu, konunun akâid yönü.

Sülûk bakımından ise, muhterem kardeşlerim; şöyle izah edelim; bu ruh bedene girmeden evvel, Allah’ın (c.c) muhatabı olmuştur.

Kur’ân-ı Kerîm’de Âraf sûresinin 172. âyetinde:

“Hem Rabbin Âdemoğullarının bellerinden zürriyetlerini alıp onları nefislerine karşı şahit tutarak: ‘Rabbiniz değil miyim?’ diye şahit gösterdiği zaman ‘Evet Rabbimisin, şahidiz’ dediler. Kıyamet günü ‘bizim bundan haberimiz yoktu!’ demeyesiniz” buyrulmuştur.

Demek ki ruh daha bedene girmeden, Cenab-ı Mevlâ’nın (c.c) hitabına mazhar olmuş ve basiret gözüyle Allah’ın (c.c) nurunu, azâmetini müşahede etmiştir. Hâşâ Allah’ın zâtını değil. Fakat bu vücuda girerken, kalpteki kir, pas ve günahların zulümatları kalbi kapattığı için bu söz ve verdiği ahidden gafil olmuştur.

Meselâ şimdi birisi çıkıp da bize: “Allah (c.c) sana sordu ve sen de O’na (c.c) cevap verdin, bunları hatırlıyor musun?” dese, biz ona tabiki hatırlamadığımızı söylemek durumunda kalırız. Çünkü o zaman bu gözlerimiz ve kulaklarımız daha yaratılmamıştı.

Allah (c.c), henüz bu bedenimize girmeden evvel ruhumuza hitâb etmişti. Fakat ruh, bu bedene girip de nefsanî ve şehevî isteklerinin peşine koşunca bu ilâhi hitabtan gafil kalmıştır.

Ancak insan nefsinin tezkiye ve tasfiyesiyle meşgul olursa, günahlardan hata ve kusurlardan kendini arındırırsa, o zaman ruh o eski ahidini hatırlayabilir.

Sülûk bakımından bileceğiz ki, Allah bizden gizli değil, perdeli değil, perdeli olan ve göremeyen bizleriz. Nasıl ki, âlem-i ervahta Allah’a (c.c) verdiğimiz sözü hatırlayamıyoruz günah ve zulümâtdan dolayı. Bizdeki perdelerden dolayı da Allah’ı göremiyoruz. İşte o ilâhi hitab ile aramıza perde olan günahlardan uzaklaşırsak bizler de o ilâhi hitabı hatırlarız.

Bunun çaresi de, Allah’ın azametini kalbimize sokup, yalnızca Allah’ı (c.c) kendimize mahbub etmek suretiyle bütün günahları kalpten atıp temizlemektir.

Muhterem kardeşlerim burada yapmamız gereken iki şey var: Birincisi cehd edeceğiz, çalışacağız, tevbe ve sâlih amel ile inşaallah kötü vasıflardan çıkacağız. İkinci olarak bunları yapabilmek için Allah’tan (c.c) yardım taleb edeceğiz, O’na yalvararak yine O’na sığınacağız.

Çünkü Allah (c.c) Kâdir-i Mutlak’tır. Ellerimizi O’na açıp; “Yâ Rabbi sana karşı layıkıyla görevimi yapamadım! Ancak bu kadar yapabildim. Yâ Rabbi! Sen benim kalbime güzellikleri, sâlih amelleri yerleştir ve beni bu kötülüklerden temizle! Bu perdelerden kurtar yâ Rabbi!” diye dua edeceğiz.

“Beşerî vasıfların içerisindeki kulluğa münâfi bütün vasıflardan çık ki, Hakk’ın nidasına icabet edebilesin ve huzuruna yakın olabilesin.”

Beşerî vasıflar içerisinde merhamet, tevazû, cömertlik, haya vs. gibi mahmud (güzel) vasıflar olduğu gibi kasâvet, kibir, cimrilik, şehvet, hased, ucûb vs. gibi mezmum (kötü) vasıflar da var.

Rabbin: “Ey kulum” dediğinde “Lebbeyk ya Rabbi” diyebilmen ve O’nun (c.c) huzuruna çıkabilmen için bu çirkin vasıflardan kurtulmuş olman gerekir.

Muhterem Kardeşlerim!

İnsanda yerleşmiş olan bazı vasıflar vardır ki, bunlardan bir kısmı meselâ, karın şehveti, tenasül uzvu şehveti, fani dünyanın geçici zevki ve eğlencelerinin şehveti peşinde koşmak gibi, hayvanî vasıflardır. Bir kısmı ise kibirli olmak, kendini beğenmek, başkalarına karşı kin beslemek, hased etmek, gazaba gelmek, sinirlenmek, kalbin katılaşması gibi, insanın Allah'a (c.c) yakınlaşmasına mâni olan vasıflardır.

İşte, insan bu vasıflardan temizlenecek ki, Allah'ın (c.c) nidâsına icabet edebilsin ve Allah'ın rahmetine ve huzuruna yakın olabilsin.

Muhterem kardeşlerim, insanın aklına şöyle bir soru gelebilir: “Bütün bu kötü vasıfları (az önce zikrettiğimiz) kim yarattı? Allah (c.c). Peki bunlar mademki zararlı ve kötü vasıflar, o halde Allah (c.c) bu vasıfları neden yarattı?” Buna cevap olarak şöyle diyebiliriz:

İlk olarak; az önce saydığımız bu vasıflar haddi zâtında kötü vasıflar değildir. Ancak artarsa kötü olmaktadır. Meselâ, tenasül uzvu şehveti olmasaydı, o zaman nüfus nasıl çoğalacak ve nesiller nasıl devam edebilecekti? Yeme-içme şehveti olmasaydı, o zaman insan vücudu ayakta kalabilir miydi? Dünya sevgisi olmasaydı, o zaman hiç kimsenin bir dünyalık malı olabilir miydi? İşte bu vasıflar haddi zâtında kötü olmadığı halde, artarak insana galebe çaldığı için zararlı olmuştur. Eğer bu vasıflar, çoğalarak artmayıp, kendi halinde kalsa, o zaman insan için zarar değil, aksine kârlı bile olur.

Dünyaya çalışmak aslında zararlı değildir. Fakat dünya işlerinin peşinde koşarken, helal-haram dinlememek, hak-hukuk tanımamak başkalarının kalbini kırıp, zulmetmek, işte bu zararlıdır, günahdır. Allah (c.c) bu vasıfları bizlere yerleştirdi, ancak haddini aştığı zaman bunlar bizlere zararlı olur.

İkinci olarak, az önce sorduğumuz Allah (c.c) bu vasıfları neden yarattı? sorusu, hakikatte bu dünyanın bir imtihan yeri olduğu bilicine sahip bir Müslümanın aklına takılabilecek bir soru değildir. Çünkü o bilir ki, bu dünya bir imtihan yeridir, önümüzde kıyamet var, ahiret var, büyük bir mükâfat ve ceza var. Eğer bu dünyada imtihan olmasa, biz bu dünyada nefsimizle mücadele etmezsek ne ile cenneti ve Allah'ın (c.c) rızasını kazanacağız. Demek ki bunlar lazım ki, cehd edelim ve sevap alalım. Eğer bunlar olmasaydı iyi ve kötü bir birinden ayrılamazdı. Peki, muhterem kardeşlerim, insanda bulunan kötü sıfatlardan temizlenmek, iyi vasıflara sahip olmak, Allah'ın (c.c) muhabbetini kalbe yerleştirmek, ucûb, kibir ve riyayı kalbten çıkarmak ve tevazû sahibi olmak için ne yapmak lazımdır?

Aziz kardeşlerim bunun iki yolu vardır:

Birincisi, kâmil bir şeyhe, mürşide intisab etmek suretiyle ona ihlâs ve samimiyetle teslim olarak, onun nasihatlerine uymaktır. Bu şekilde kişinin ahlâkı, Allah'ın (c.c) izniyle değişir, hem de hiç zorlanmadan ve eziyet de görmeden bu değişimi kendisi de fark eder.

Şöyle ki kâmil bir şeyhe intisap eden kişi, eğer tam bir ihlâs ve samimiyet ile teslim olursa görecektir ki, kalbinde daha önce bulunan kibir, kin ve kendini beğenme vs. gibi kötü vasıflar kalbinden gitmiş, nefsi temizlenmiş ve tevazû sahibi bir insan olmuş.

Ancak bu dediğimiz kötü vasıflardan kurtulmak, şeyhe tam teslim olunması halindedir. Eğer teslimiyet olmaz ise ona şeyh bir şey yapamaz, çünkü müridin vazifesi teslim olmaktır.

Bir kardeşimiz:

- İnsandaki kötü vasıflar değişir mi? diye sormuştu. Bu soruya filozoflar:

- İnsanın değişmesi ve bu kötü vasıflardan arınması mümkün değildir, diyorlar.

Ancak bu onların kendi görüşüdür. Oysa gerçek şudur ki; Allah'ın izniyle kudret ve iradesiyle, kaderi ile her şey değişebilir.

İki yol var demiştik, birincisini açıkladık, ikinci yol ise şudur:

İnsan selim bir kalp ile Allah'a (c.c) yalvarırsa, huzurlu bir şekilde namaz kılıp, huzurlu bir şekilde taat ve ibadet ederse, inşallah bu da, insanın değişmesine vesile olur.

Yalnız taat ve ibadetin ruhu, insanı değiştirir, yoksa, namazda

“İyyake nea’budu ve iyyake nestaiyn” derken, kalbin başka yerlerde gezmesi hâli değişime vesile olmaz. Ancak huzurlu bir şekilde kılınan namaz taat ve ibadetler insanı değiştirebilir.

Demek ki, insanın kötü vasıf ve sıfatlardan kurtulup, güzel ahlâka ve vasıflara sahip olabilmesi için ya kâmil bir mürşide ihlâs ve samimiyet ile teslim olması, ya da huzurlu bir şekilde Allah'a ibadet edip, yönelmesi lazımdır.

“Her masiyet, gaflet ve şehvetin aslı; nefsi görmektir. Her taat ve huzur iffetin aslı ise; nefsi beğenmemektir.”

Nefsinden razı olan, ahvalini güzel görür. Nefsini beğenmeyen ise ona kötü gözle bakar ve ayıplarını araştırır. O halde mürîd nefsinin devamlı itham etmeli, onun hiçbir halini hoş görmemeli ve içinde gizlenmiş olan kötülükleri araştırmalıdır. Yusuf (a.s) dahi peygamber olduğu halde:

“Ben nefsimi terbiye etmiyorum (temize çıkartmıyorum). Çünkü nefis elbette kötülüğü emredicidir.” (Yusuf, 53)

dediği halde akıllı bir kişinin nefsinden razı olması nasıl doğru olabilir?

Seriyyü's-Sakati (r.a) der ki;

Allah'ı (c.c) tanıyan rahat yaşar. Dünyaya meyleden sıkıntı çeker. Ahmak; sabah-akşam boş şeylerle (ne dünya ne de ahiretle) uğraşır. Akıllı devamlı nefsinin ayıplarını araştırır.

Muhterem Kardeşlerim!

Peygamber Efendimiz (s.a.v):

“ **Senin en büyük düşmanın, koltuğunun altındaki nefisindir.**” buyurmuştur. (*Keşful Hafa, 412*)

Cenâb-ı Mevlâ (c.c) ise Kur’ân-ı Kerîm’de:

“**Nefis daima kötülüğü emreder**” buyurmuştur. (*Yusuf, 53*)

Demek ki insan daima nefsin istek ve arzularına muhalefet edip, nefsinden memnun olmadan hayatını idame ettirmelidir.

Bu kıssayı daha önceki sohbetlerimde de anlattım İmam-ı Şafii (r.a) döneminde, Mısır’da bir takım olağanüstü hallere sahip bir keşiş ortaya çıkmış. İmam-ı Şafii (r.a) bir bakmış ki, birçok Müslüman bu olağan dışı hallere aldanıp dinden çıkıyor, hatta Hristiyanlığa doğru akın akın gidiyorlar. Buna nasıl bir çare bulalım diye düşünürken, aklına keşişi öldürmekten başka bir çare gelmemiş.

Koltuğunun altına bir bıçak gizleyerek keşişin evine gitmiş. Kapıyı açan hizmetçilerine, keşiş ile görüşmek istediğini söyleyince hizmetçiler:

- Biz içeri gidip kendisine geldiğinizi haber verelim, eğer sizi kabul ederse görüştürürüz, demişler.

Gidip keşişe haber verince bu, basireti açık olan keşiş:

- Eğer koltuğunun altında gizlemiş olduğu hançeri bırakıp gelecekse gelsin, yoksa gelmesin, demiş.

Durumu aynen İmam-ı Şafii hazretlerine söyledikleri zaman İmam-ı Şafii:

- Buraya kadar gelmişken bir görüşelim, diyerek mecburen hançeri çıkarıp içeriye girmiş. İçeri girince keşişe:

- Bak, ben senin hak üzere olmadığını bâtil bir din üzerine olduğunu biliyorum, yalnız bu olağanüstü hallere nasıl kavuştun? Onu bize anlatır mısın? diye sorunca, keşiş başlamış anlatmaya:

- Ben, şimdiye kadar nefsim ne arzu ettiyse hep muhalefet ettim. Çok çeşitli yiyecekler istedi, ben sadece çorba ile iktifa ettim, ayrıca diğer bütün isteklerini de reddederek bu makama kavuştum, demiş.

Bunu duyan İmam-ı Şafii hazretleri, içinden “bunun işi kolay” diye düşünerek, keşişe:

- Sana bir teklifim var. Ben seni İslâm’a davet ediyorum, deyince, keşiş derin derin düşünmeye başlamış, nihayet başını kaldırıp:

- Allah’a yemin olsun ki şimdiye kadar hiçbir şey senin bu teklifin kadar nefsimde ağır gelmedi, şimdi ise bir dağ gibi ağır yükün altında kendimi hissediyorum, kötülüğü emreden nefsimde bu kadar ağır geldiğine göre demek ki İslâm hak bir din, diyerek kelime-i şahadet getirmiş.

Peygamber Efendimiz (s.a.v); üç şeyin insanı helâke götürdüğünü belirtmiştir.

Bunlardan birincisi, itaat edilen cimriliktir. Yani imkân olduğu halde, zekât, fitre, sadaka vermemek, kurban kesmemek gibi, insan cimrilığın peşine giderse, helâk olma sebeplerinden birisi budur.

İkincisi, hevasının peşine koşması, işte “şu kadına bak, şunun malını al, buna bak!” gibi sürekli hevasının ve arzularının peşine düşürse bu da insanın helâk olma sebeplerinden birisidir. Oysa gerçekte insanın arzuları bitmez.

Üçüncüsü ise kişinin kendi nefsinin beğenmesidir.

Demek ki muhterem kardeşlerim nefsi beğenmek de helâk olma sebeplerinden birisidir. Onun için nefsimizi beğenmemeli, hoş görmemeli ve ona daima muhalefet etmeliyiz.

Yalnız şunu özellikle belirtiyorum ki, insanın hiçbir zaman “benim nefsim terbiye oldu, nefsim temizlendi” dememesi lazımdır. İnsan mücadeleyi ölene kadar bırakmamalıdır. Çünkü nefis ölünceye kadar insanı bırakmıyor. En sonunda “benim nefsim temizlendi tasfiye oldu” diyerek şeytana yardımcı oluyor ve insanı yoldan çıkarmaya çalışıyor.

“Nefsinden razı olmayan bir cahille arkadaşlık etmen, nefsinin beğenen bir âlim ile arkadaşlık etmenden hayırlıdır. Nefsinin beğenen âlimin ne ilmi var? Nefsinin beğenmeyen cahilin ne cahilliği var?”

Nefsinin beğenmeyenle arkadaşlık sırf hayırdır. Nefsinin beğenen ile sohbet ise sırf şerdir. Arkadaşlıkta sirayet vardır. Yani insan sohbet ettiği kişinin huyundan kapar. Nefsinin tanıyan Rabbini tanır. Rabbini tanıyan câhil olmaz. Allah’a ulaştıran cehalet hakikat de ilimdir. Allah’tan uzaklaştıran ilim ise ilim değil cehalettir. Çünkü ilimde maksat Hakk’ı bilmektir. Nefsinin görüp Hakk’tan uzaklaşmanın ne ilmi vardır?

Muhterem kardeşlerim!

İlim çok büyük ve faziletli bir nimettir. İlim, bahar mevsiminde yağın yağmura benzer, bu yağmur, yılanın ağzına girerse zehir olur, denizdeki istiridyenin içine girerse inci olur.

Demek ki ilim de, erbabının, ehlinin eline geçerse panzehir olur, ilaç olur. Başkalarının eline geçerse zehir olur. Nitekim bugün Türkiye’de birçok âlim, îtikadî konularda milleti yanlış yönlendiriyor. Batılı birçok âlimler insanların malını sömürmek için uğraşıyorlar.

Demek ki muhterem kardeşlerim, bizler nefsinin beğenmeyen bir cahil ile arkadaşlık edebiliriz, ancak nefsinin beğenen bir âlim ile arkadaşlık etmemeliyiz. Çünkü o bizim yoldan çıkmamıza sebep olabilir.

Kur’ân-ı Kerîm’de Âraf sûresinin 175 ve 176. âyetlerinde yaşanmış bir kıssa anlatılıyor İsrailoğullarının âlimlerinden Bel’am b. Baura duası makbul bir âlimdi. Ancak ilmin peşine gitmeyip dünya malına tamah edince helak oldu gitti. Olay kısaca şöyle olmuştur:

Musa’nın (a.s) savaştığı kavimin önderleri, bu duası makbul Bel’am b. Baura’ya geldiler:

- Sana biz çok mal vereceğiz, seni zengin edeceğiz, yeter ki şu Musa'ya (a.s) beddua et de helak olsun, dediler. Önceleri:

- O, Allah'ın peygamberidir, ben ona nasıl beddua ederim, sonra başıma büyük belalar gelir, dediyse de, onların:

- Canım başına ne belası gelecek, sana şu kadar mal ve para vereceğiz, diye ısrar edilince, onların ısrarlarına ve vaat edilen dünyalığa dayanamayıp teklifi kabul etti. Çünkü vaat edilen miktar giderek çoğalınca tamahkârlığı galip geldi. Yüksek bir tepeye çıkıp beddua edeceği sırada, Allah (c.c) onun dilini döndürdü ve Musa (a.s) 'ya ve yanındakilere beddua etmek isterken, kendisine ve dünyalık vadeden kavme beddua etti. Allah'ın rahmetinden de tamamıyla mahrum oldu. Sonra ne oldu? İlmi de, ibadet ve taati de îmanı da gitti ve helak oldu.

Âraf sûresi175. âyette:

“Onlara o herifin kıssasını anlat ki, ona âyetlerimizi vermiştik, ama o, onlardan sıyrılıp çıktı, derken onu, şeytan arkasına taktı da yolunu şaşırmışlardan oldu” buyurulduğu gibi.

Demek ki muhterem kardeşlerim, bir âlim ilmin peşine gitmez ise o zaman onun ilmi o âlime fayda değil zarar verir. Bir cahil de kendi nefisini beğenmediği müddetçe onunla arkadaşlık etmek cehalet değildir. İnsanın nefsi ıslah olmadığı müddetçe, yabanî hayvanlardan daha fena olur. Allah (c.c) bizleri nefsimizin şerrinden muhafaza eylesin.

Onun için tarikat-ı aliyede en önemli şey nefistir. Hatta şöyle buyurmuşlar:

“Allah'a (c.c) ulaştırın yol iki adımdır. Birinci adım da nefse bas, ikinci adımda Allah'ın (c.c) huzurunda olursun”...